

Vistelse i Finland för personer som tvingats lämna Ukraina

1 Inledning

Detta dokument är avsett att fungera som en gemensam promemoria för myndigheterna i frågor som gäller vistelse i Finland för personer som tvingats lämna Ukraina och att stöda utarbetandet av myndigheternas interna anvisningar samt kommunernas anvisningar, och i besvarandet av medborgarnas frågor. Genom att sammanställa informationen kan man också identifiera eventuella problemsituationer och hitta lösningar.

Personer som tvingats lämna Ukraina har möjlighet att ansöka om tillfälligt skydd, vilket infördes för första gången 4.3.2022. Detta är första gången som uppehållstillstånd som grundar sig på tillfälligt skydd beviljas i Finland, så de praktiska arrangemangen och anvisningarna för registrering av ansökningar, beslutsfattande och tjänster som erbjuds tillståndshavarna håller på att utformas. I promemorian behandlas förfaranden i anslutning till beviljande av tillfälligt skydd, samt rättigheter, tjänster och förmåner i anslutning till det tillfälliga skyddet. De som har tvingats lämna Ukraina har fortfarande möjlighet att ansöka om andra uppehållstillstånd och alla nyanlända vill inte ens nödvändigtvis ansöka om skydd. Den aktuella promemorian omfattar därför även förfaranden i anslutning till andra uppehållstillstånd.

I slutet av promemorian behandlas också vistelse i Finland utan uppehållstillstånd. Människor från Ukraina har anlänt till Finland både visumfritt och utan giltig uppehållsrätt. Innehavare av ett ukrainskt biometriskt pass kan vistas inom Schengenområdet, dvs. även i Finland, utan visum i 90 dagar. Alla ukrainska medborgare eller medborgare i andra länder som tvingats lämna Ukraina har dock inte nödvändigtvis ett dokument som berättigar till visumfrihet eller visum.

Promemorian har sammanställts under ledning av inrikesministeriet och den har utarbetats av arbets- och näringsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, finansministeriet, utrikesministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, Migrationsverket, Polisstyrelsen, Gränsbevakningsväsendet, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata och Folkpensionsanstalten. Promemorian beskriver verksamhetsätten 17.3.2022 och kommer att uppdateras vartefter de preciserande anvisningarna blir klara i samarbete mellan myndigheterna. Utifrån promemorian kan olika myndigheter också utarbeta preciserande temaspecifika anvisningar.

2 Tillfälligt skydd

EU:s råd har beslutat att för första gången aktivera direktivet om tillfälligt skydd. Beslutet trädde i kraft 4.3 och från och med detta datum har man i Finland kunnat bevilja tillfälligt

skydd för en grupp som omfattas av rådets beslut. Rådets beslut fastställer målgruppen för skyddet och datumet från och med vilket skyddet beviljas. I övrigt framgår skyddets innehåll direkt av direktivet.

Direktivet om tillfälligt skydd är avsett för situationer med massinvandring, där tredjelandsmedborgare som inte kan återvända till sitt hemland särskilt på grund av krig, våld eller kränkningar av de mänskliga rättigheterna anländer till EU-området. Dess syfte är att erbjuda snabbt skydd, i en lättare process än asylförfarandet, till en noggrant avgränsad grupp människor som plötsligt och tillfälligt tvingas fly från sitt hemområde.

Med stöd av rådets beslut är Finland och alla EU-länder skyldiga att bevilja en bestämd grupp tillfälligt skydd under det år då beslutet är i kraft. Beslutet om beviljande av skydd kan vid behov förlängas i perioder om sex månader, sammanlagt till högst tre år. Om situationen förändras och man inom EU anser att det är möjligt att återvända till Ukraina på ett säkert och varaktigt sätt, kan skyddet också på beslut av rådet avslutas inom en kortare tid.

2.1 Personer som får tillfälligt skydd

EU-rådets beslut omfattar följande grupper:

1. Ukrainska medborgare och deras familjemedlemmar
2. Personer som beviljats internationellt skydd i Ukraina och deras familjemedlemmar
3. Andra permanent bosatta i Ukraina som inte kan återvända till sitt hemland

Kravet för alla grupper är att personen ska ha bott i Ukraina och lämnat landet efter att Rysslands storoffensiv inleddes, dvs. 24.2.2022 eller senare.

Rådets beslut ger medlemsländerna en viss prövningsrätt att fastställa den exakta målgruppen för skyddet. I Finland beslöt statsrådet 7.3 att utvidga omfattningen av det tillfälliga skyddet till att i Finland omfatta även följande grupper:

4. Ukrainska medborgare och deras familjemedlemmar som flydde från Ukraina strax före 24.2 och som inte kan återvända till följd av konflikten.
5. Andra ukrainska medborgare som redan vistas eller anlänt till Finland och deras familjemedlemmar.
6. Medborgare från länder utanför EU som lagligen (inte enbart stadigvarande) har vistats i Ukraina och som inte kan återvända till sitt hemland.

2.2 Förfarandet vid beviljande av tillfälligt skydd

Ansökan om tillfälligt skydd lämnas till polisen eller gränsbevakningsmyndigheterna. Polisen har koncentrerat mottagandet av ansökan om tillfälligt skydd till vissa verksamhetsställen. När ansökan lämnas in utgår man ifrån att alla som kommer från Ukraina och begär skydd

ansöker om tillfälligt skydd, oberoende av nationalitet. Dessutom kan de också ansöka om asyl. Även minderåriga som kommer ensamma från Ukraina antas ansöka om tillfälligt skydd, även om de inte kan uttrycka detta.

Polisen eller gränsbevakningsväsendet utreder följande uppgifter av sökanden: personuppgifter (namn, födelsedatum och -ort, nationalitet, boningsort); uppgifter om identitetshandlingar; identitetshandlingarnas äkthet; hurdan uppehållstillstånd sökanden har till Ukraina om sökanden inte är ukrainsk medborgare; uppgifter om uppehållstillståndskort om sökanden inte är ukrainsk medborgare; familjeband (personuppgifter för föräldrar, barn, syskon och make/sambo); utresedatum från Ukraina; ansöker sökanden förutom om tillfälligt skydd även om asyl. I samband med att ansökan lämnas in informeras den sökande om skillnaderna mellan tillfälligt skydd och asyl.

Ansökningarna behandlas snabbt vid Migrationsverket genom att säkerställa att sökanden uppfyller alla villkor för tillfälligt skydd och att det inte har framkommit omständigheter som gör att uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd inte bör beviljas. Utgångspunkten är att de sökande inte längre behöver höras vid Migrationsverket, eftersom polisen eller gränsbevakningsväsendet redan när ansökan tas emot utreder förutsättningarna för tillfälligt skydd. Sökanden ska dock höras vid Migrationsverket, om det råder oklarhet om hens identitet eller om sökanden anses äventyra allmän ordning eller säkerhet eller om det har framkommit grunder för att hen ska uteslutas från internationellt skydd (Utl 87 § 2 mom.). Behandlingen av asylansökan avbryts automatiskt om sökanden får tillfälligt skydd.

Om sökanden uppfyller villkoren för tillfälligt skydd beviljas hen uppehållstillstånd fram till 4.3.2023. Om sökanden inte uppfyller kraven fattas ett negativt beslut. Ukrainska medborgare har rätt att röra sig inom Schengenområdet i 90 dagar under en 180 dagars period. En person som har ett uppehållstillstånd som grundar sig på tillfälligt skydd i Finland kan inte åtnjuta förmåner i en annan medlemsstat.

2.2.1 Rättshjälp och besvär rätt

Bestämmelser om utlänningars rätt att få rättshjälp finns enligt hänvisningsbestämmelsen i 9 § 1 mom. i utlänningslagen i rättshjälplagen. Enligt 1 § i rättshjälplagen beviljas rättshjälp med statliga medel till den som behöver sakkunnig hjälp i ett rättsligt ärende och som på grund av sin ekonomiska ställning inte själv förmår betala de utgifter som skötseln av ärendet kräver.

Enligt 2 § 2 mom. i rättshjälplagen beviljas en person som inte har hemkommun i Finland eller som inte har hemvist eller är bosatt i en annan medlemsstat i Europeiska unionen eller i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet rättshjälp, om personens ärende behandlas vid en finsk domstol eller om det finns särskilda skäl till rättshjälp. Registreringen av en ansökan om tillfälligt skydd är i princip inte en särskild orsak till rättshjälp och för den behövs ingen juridisk hjälp.

Om den som ansöker om tillfälligt skydd får ett negativt beslut har hen rätt att överklaga beslutet hos förvaltningsdomstolen och uppgiften om besvärsrätten antecknas i beslutet. Sökanden har möjlighet att få rättshjälp som bekostas med offentliga medel på ovan nämnda grunder i rättshjälpslagen. Likaså har en person som ansöker om både tillfälligt skydd och asyl rätt att söka och få rättshjälp i asylärenden på samma sätt som andra som söker internationellt skydd.

2.3 Familjeåterförening

Enligt 114 § i utlänningslagen beviljas en familjemedlem till en utlänning som fått tillfälligt skydd uppehållstillstånd på grund av familjeband, om anknytningspersonen är bosatt i Finland eller har beviljats uppehållstillstånd för flyttning till Finland och sökanden inte anses äventyra den allmänna ordningen, säkerheten eller folkhälsan. Om sistnämnda omständigheter framkommer, görs en helhetsbedömning där man beaktar anknytningspersonens möjlighet att tillbringa familjelivet med sökanden i ett tredje land. Vid helhetsbedömningen beaktas dessutom att det inte finns något absolut hinder för att anknytningspersonen återvänder till hemlandet. Beviljande av uppehållstillstånd förutsätter att utlänningens försörjning är tryggad.

Enligt 115 § i utlänningslagen beviljas dessutom andra anhöriga än familjemedlemmar till en utlänning som fått tillfälligt skydd uppehållstillstånd, om det är oskäligt att vägra uppehållstillstånd på grund av att personerna i fråga har för avsikt att i Finland fortsätta leva i en fast familjegemenskap som de tidigare levit i eller på grund av att den anhöriga är helt beroende av den anknytningsperson som är bosatt i Finland. I fråga om helhetsbedömningen beaktas de omständigheter som nämns i 114 §. Försörjningskravet tillämpas också, förutom om uppehållstillstånd beviljas ett minderårigt syskon utomlands till ett minderårigt barn som kommit ensamt till Finland, om syskonen har bott tillsammans och deras föräldrar inte är i livet eller deras vistelseort är okänd.

När det gäller familjeåterförening är det viktigt att beakta att målgruppen för tillfälligt skydd i Finland även omfattar ukrainska medborgares familjemedlemmar. Tillfälligt skydd kan dock inte sökas från utlandet eller via en finsk beskickning. Dessutom kan ansökningar om familjeåterförening komma i fråga särskilt för personer som beviljats tillfälligt skydd och som inte är ukrainska medborgare. Upphållstillstånd på grund av familjeband söks antingen utomlands vid en finsk beskickning eller i Finland vid Migrationsverket.

2.4 Registrering i befolkningsdatasystemet och anteckning om hemkommun

Personer som får tillfälligt skydd registreras i regel i befolkningsdatasystemet i samband med att uppehållstillstånd beviljas och de får en personbeteckning som antecknas på uppehållstillståndskortet. Om personen inte har fått en personbeteckning i samband med ett positivt uppehållstillstånd ska hen lämna en begäran om detta till Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. En person som får ett uppehållstillstånd som grundar sig på tillfälligt skydd får dock i regel inte hemkommun, om hen inte uppfyller villkoren i 4 § i lagen om hemkommun. Det första tillfälliga uppehållstillståndet som beviljats en person

som får tillfälligt skydd på denna grund gäller till och med 4.3.2023 och personen uppfyller således inte kravet på tillfälligt uppehållstillstånd i minst ett år enligt 4 § 1 mom. 5 punkten i lagen om hemkommun. Villkoret kan dock uppfyllas om giltighetstiden för personens på varandra följande tillfälliga uppehållstillstånd sammanlagt är minst ett år. För att få hemkommun krävs dessutom att personen med beaktande av omständigheterna som helhet har för avsikt att bosätta sig stadigvarande i Finland. Hemkommun kan också beviljas enligt 4 § 1 mom. 4 punkten i lagen om hemkommun, om en familjemedlem har hemkommun i Finland. Om en person som får tillfälligt skydd inte får hemkommun, kan hen anmäla sin tillfälliga adress till befolkningsdatasystemet.

2.5 Rätt till mottagningstjänster

Personer som får tillfälligt skydd omfattas av mottagningslagens tillämpningsområde. Syftet med mottagningslagen är att trygga försörjningen och omsorgen för personer som får tillfälligt skydd. Personer som får tillfälligt skydd kan få olika mottagningstjänster. Även personer som ansökt om tillfälligt skydd kan få mottagningstjänster (RP 266/2010 rd). När det gäller mottagningstjänster har en person som får tillfälligt skydd i huvudsak samma ställning som en asylsökande. Enligt 13 § i mottagningslagen ordnas mottagningstjänsterna av den förläggning där personen registreras som klient. Med stöd av mottagningslagen tillhandahålls personer som får tillfälligt skydd mottagningstjänster enligt mottagningslagen. Dessa är inkvartering, mottagnings- och brukspenning, hälso- och sjukvårdstjänster och nödvändig socialservice, tolk- och översättningstjänster samt arbets- och studieverksamhet. Inom ramen för mottagningstjänsterna kan också måltider ordnas.

Mottagningstjänsterna ordnas i praktiken vid förläggningarna och av serviceproducenter utanför förläggningarna. Vid förläggningarna arbetar till exempel anställda inom socialservicen, och hälso- och sjukvårdstjänster ordnas som arbete av vårdare som arbetar vid förläggningarna, som köpta tjänster som anskaffas av privata serviceproducenter och som tjänster som ordnas av offentliga serviceproducenter, för vilka kostnaderna ersätts. Till förläggningarnas verksamhet hör också annan praktisk verksamhet än mottagningstjänster, såsom handledning och rådgivning i olika ärenden, information och säkerhetsarbete. Enligt 8 § i mottagningslagen hör styrningen, planeringen och övervakningen av förläggningarnas praktiska verksamhet till Migrationsverket. Nedan behandlas vissa mottagningstjänster.

2.5.1 Inkvartering

En person som får tillfälligt skydd kan inkvarteras på en förläggning eller själv ordna inkvartering utanför förläggningen. Det är möjligt att själv ordna inkvartering under hela mottagningstiden. Förläggningen registrerar en klient som själv ordnar sitt boende som en så kallad enskild inkvarteringsklient när förläggningen har fått de utredningar om enskild inkvartering som avses i 18 § 1 mom. i mottagningslagen. Klienten ska skriftligen uppge sin adress och lägga fram ett hyresavtal eller en annan utredning om den enskilda inkvarteringen för den förläggning där hen är registrerad som klient. Kunden ska de facto inkvarteras på den adress hen uppgett.

För boende i enskild inkvartering beviljas inkvarteraren inte separat stöd. Den som själv ordnar sin inkvartering får övriga mottagningstjänster än inkvartering och eventuellt tillhörande måltider från den förläggning där hen registrerats som klient. Migrationsverket eller förläggningen betalar inga ersättningar till personer som erbjuder enskild inkvartering.

Klienten kan om hen så önskar övergå från enskild inkvartering till inkvartering på en förläggning. Klienten bestämmer inte på vilken förläggning hen ska bo, utan platsen anvisas enligt situationen i mottagningssystemet. Vid behov kartlägger mottagningsenhetens lägescentral lediga inkvarteringsplatser vid förläggningen. Kundens servicebehov kan påverka förläggningens läge.

2.5.2 Social- och hälsovårdstjänster vid förläggningen

Med stöd av 25 § i mottagningslagen har en person som får tillfälligt skydd rätt att få sådan socialservice som avses i 14 § i socialvårdslagen, om en yrkesutbildad person inom socialvården bedömer att det är nödvändigt under den tid personen har rätt till mottagningstjänster. Socialarbete enligt 15 § och social handledning enligt 16 § i socialvårdslagen utförs vid förläggningen av en yrkesutbildad person inom socialvården. Arbetet omfattar rådgivning, handledning och utredning av sociala problem samt andra stödåtgärder som upprätthåller och främjar individens och familjens trygghet och förmåga att komma till rätta samt samfunds funktionsduglighet. Med stöd av 26 § i mottagningslagen tillhandahålls en person som får tillfälligt skydd hälso- och sjukvårdstjänster på samma grunder som en person som har hemkommun i Finland enligt lagen om hemkommun. Enligt 7 § i mottagningslagen ersätter staten kostnaderna för verksamhet som avses i mottagningslagen inom ramen för statsbudgeten. Migrationsverket betalar ersättning till serviceproducenten för ordnandet av mottagningstjänster.

På förläggningarna arbetar socialarbetare och socialhandledare. Antalet beror på förläggningens storlek. I fråga om socialservice ska även en person som får tillfälligt skydd och bor i enskild inkvartering i första hand kontakta personalen vid förläggningens socialservice vid den förläggning där hen är registrerad.

Vid förläggningarna arbetar hälsovårdare och sjukskötare. Även deras antal beror på centralens storlek. I fråga om hälso- och sjukvårdstjänster ska även en klient som bor i enskild inkvartering i regel kontakta hälso- och sjukvårdspersonalen vid den förläggning där hen är registrerad. Nya klienter erbjuds möjlighet till hälsoundersökning efter inresan. En del av social- och hälsovårdstjänsterna för personer som får tillfälligt skydd produceras av kommunen: se punkt 2.6.3.

2.5.3 Mottagningspenning

Enligt 14 § i mottagningslagen beviljas en person som får tillfälligt skydd mottagningspenning i syfte att trygga den försörjning som är nödvändig för ett människovärdigt liv samt för att främja personens möjligheter att klara sig på egen hand, om personen är i behov av stöd och inte kan få sin försörjning genom förvärvsarbete, andra

inkomster eller tillgångar, genom omsorg från en sådan persons sida som är försörjningspliktig gentemot hen eller på något annat sätt. Mottagningspenningens grunddel täcker utgifter för kläder, ringa hälso- och sjukvårdsutgifter (inkl. nödvändiga läkemedelsutgifter), utgifter för kollektivtrafik och telefon och motsvarande övriga utgifter som hänför sig till personens och dennes familjs dagliga utkomst samt utgifter för mat, om förläggningen inte ordnar måltidsservice. Den kompletterande mottagningspenningen täcker utgifter som ansetts behövliga på grund av en persons eller familjs särskilda behov eller förhållanden.

Bestämmelser om mottagningspenningens belopp finns i 20 § i mottagningslagen. Mottagningspenningens belopp är skillnaden mellan utgifter som ska täckas med mottagningspenningens grunddel och utgifter för hälso- och sjukvård som är större än ringa samt de inkomster och tillgångar som står till förfogande. Inkomsterna och tillgångarna för en person som ansöker om mottagningspenning och för personens familj beaktas vid beviljandet av mottagningspenning på det sätt som föreskrivs i lagen om utkomststöd. Närmare information om mottagningspenningens belopp finns på Migrationsverkets webbplats. Mottagningspenningen kan betalas kontant eller på ett prepaid-betalkort som fås via förläggningen eller på kundens personliga bankkonto.

2.6 Rätt till andra statliga och kommunala tjänster och förmåner

2.6.1 Integrationsrelaterade tjänster

Lagen om främjande av integration tillämpas på personer som har ett i utlänningslagen avsett giltigt uppehållstillstånd i Finland. En invandrare kan genomgå en inledande kartläggning enligt 9 § i integrationslagen, där man preliminärt bedömer invandrarens förutsättningar för sysselsättning, studier och annan integration samt behovet av språkutbildning och andra integrationsfrämjande åtgärder och tjänster. I den inledande kartläggningen utreds i detta syfte i behövlig omfattning invandrarens tidigare utbildning, arbetshistoria, språkkunskaper samt vid behov andra omständigheter som påverkar sysselsättningen och integrationen.

Enligt 10–12 § i integrationslagen påbörjar kommunen den inledande kartläggningen och gör upp en integrationsplan för en invandrare som annat än tillfälligt får utkomststöd enligt lagen om utkomststöd. Eftersom en person som får tillfälligt skydd får mottagnings- och brukspenning och inte utkomststöd är kommunen inte skyldig att påbörja en inledande kartläggning för en person som får tillfälligt skydd. Arbets- och näringsbyrå eller kommunen kan dock påbörja den inledande kartläggningen också för en annan invandrare som har begärt det, om hen bedöms behöva det. Den inledande kartläggningen påbörjas inom två månader efter att klientrelationen har inletts eller efter att den inledande kartläggningen har begärts. Eftersom personer som får tillfälligt skydd omfattas av mottagningslagen, kartläggs situationen för dem som står utanför arbetskraften i första hand vid förläggningen. Om kommunen ordnar inledande kartläggning för en annan invandrare som till exempel på grund av sin ålder inte söker sig som arbetssökande till

arbets- och näringsbyrån, kan kommunen betalas en kalkylerad ersättning för kostnaderna för den inledande kartläggningen i enlighet med 50 § i integrationslagen. Personer som får tillfälligt skydd omfattas inte av tillämpningsområdet för bestämmelserna om anvisande av kommun i integrationslagen, så de hänvisas till kommunerna på det sätt som avses i 5 kap. i integrationslagen och till kommunerna betalas inte ersättning av staten enligt 6 kap. i integrationslagen, med undantag för ersättning för inledande kartläggning som kommunen utför.

2.6.2 Rätt att arbeta och sysselsättningsrelaterade tjänster

Personer som får tillfälligt skydd har obegränsad rätt att arbeta omedelbart efter att uppehållstillstånd för tillfälligt skydd har beviljats (UtlL 78 § 3 mom. 3 punkten). En person som får tillfälligt skydd kan registrera sig som arbetssökande vid arbets- och näringsbyrån, men utan anteckning om hemkommun kan personen inte hänvisas till kommunförsöket för sysselsättning. Därmed har de som får tillfälligt skydd i egenskap av arbetslösa arbetssökande rätt till den inledande kartläggningen som arbets- och näringsbyrån ordnar och till den integrationsplan som vid behov utarbetas utifrån kartläggningen, och de kan delta i integrationsutbildning samt i tjänster enligt lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice, såsom arbetsförmedling, informations- och rådgivningstjänster, kartläggning av kompetens och yrkesskicklighet, bedömning av arbetsförmågan, bedömning av företagarfärdigheter, yrkesvals- och karriärvägledning, arbetsprövning och lönestöd.

Enligt 2 kap. 2 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa har en person som inte är finsk medborgare inte rätt till arbetsmarknadsstöd, om hen har rätt till förvärvsarbete med stöd av ett tillfälligt uppehållstillstånd. Således berättigar ett uppehållstillstånd som grundar sig på tillfälligt skydd inte till arbetsmarknadsstöd.

Kompetensen hos personer som får tillfälligt skydd kan kartläggas vid förläggningarna genom att i ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden (UMA-systemet) anteckna en kompetenskartläggning där personens utbildning, arbetserfarenhet, allmänna färdigheter, frivilligverksamhet, arbets- och studieverksamhet vid förläggningen och framtidsplaner utreds. Även arbets- och studieintyg kan sparas i systemet.

2.6.3 Social- och hälsovårdstjänster

Social- och hälsovårdstjänster för personer som får tillfälligt skydd ordnas i regel av mottagningssystemet på det sätt som anges ovan. Dock produceras till exempel den specialiserade sjukvården, dygnetruntjouren, förlossningarna och allmänt även mun- och tandvården av det offentliga servicesystemet. Likaså har mödra- och barnrådgivningstjänsterna samt preventivrådgivningens tjänster för närvarande producerats i samarbete med kommunerna. I fråga om socialvården hör brådskande uppgifter inom socialvården, inklusive barnskydd, till kommunen. Närmare om social- och hälsovårdstjänster för barn i punkt 2.8.4. Dessutom ska socialjour ordnas med stöd av socialvårdslagen. Med socialjour avses ordnande av nödvändig och brådskande socialservice

och andra stödåtgärder så att den omedelbara trygghet och omsorg som en person behöver kan ges i olika sociala nöd- och krissituationer dygnet runt. Migrationsverket betalar ersättning till serviceproducenten för ovan nämnda tjänster. De som får tillfälligt skydd får coronavaccin vid kommunens vaccinationsställen på samma sätt som andra klienter vid förläggningen.

En person har rätt att få brådskande social- och hälsovårdstjänster för vars anordnande kommunen ansvarar, om hen inte har sökt tillfälligt skydd eller inlett en asylprocess. Se närmare i punkt 5.3.1.

2.6.4 FPA:s bosättningsbaserade förmåner

Uppehållstillstånd som beviljas på grund av tillfälligt skydd är inte en direkt grund för att få FPA:s bosättningsbaserade förmåner, såsom bostadsbidrag, barnbidrag och förmåner inom sjukförsäkringen. Å andra sidan hindrar tillfälligt skydd inte rätten till FPA:s bosättningsbaserade förmåner, när en person som ansöker om en förmån anses vara stadigvarande bosatt i Finland. Enligt lagen om bosättningsbaserad social trygghet i gränsöverskridande fall avgörs genom en helhetsbedömning ifall en person som anländer till Finland anses ha flyttat till och varaktigt bosatt sig i Finland när personen ansöker om någon förmån. I fråga om en person som kommer från Ukraina beaktas de omständigheter som konstateras i 4 § i lagen om hemkommun (se punkten om registrering i befolkningsregistret och hemkommun). FPA är inte bunden till Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas beslut om hemkommun.

En arbetstagare har rätt till vissa FPA-förmåner från och med att arbetet inleds, även om hen inte anses vara stadigvarande bosatt i Finland. En förutsättning för den arbetsbaserade sociala tryggheten är en månadsinkomst på minst 741,75 euro. En arbetstagare som uppfyller kravet har rätt till förmåner inom sjukförsäkringen och handikappförmåner. Dessutom ökar folkpensionens boendetid. Man har inte rätt till exempelvis bostadsbidrag. Tillfälligt uppehållstillstånd gör det inte möjligt att betala arbetsmarknadsstöd om arbetstagaren blir arbetslös.

2.7 Studier

Enligt artikel 14 i direktivet om tillfälligt skydd ska medlemsstaterna ge personer under 18 år som får tillfälligt skydd möjlighet att söka sig till utbildningssystemet på samma villkor som den mottagande medlemsstatens medborgare. Medlemsstaterna kan bestämma att rätten att söka sig till utbildning endast skall gälla för grundläggande utbildning som finansieras av samhället. Medlemsstaterna kan ge vuxna som åtnjuter tillfälligt skydd möjlighet att söka sig till det allmänna utbildningssystemet. Medlemsstaterna ska ge personer som åtnjuter tillfälligt skydd tillstånd att under högst under perioden för tillfälligt skydd arbeta för någon annan eller som egenföretagare i enlighet med de regler som gäller för yrket och att delta i vuxenutbildning, yrkesutbildning och arbetspraktik.

2.7.1 Grundläggande utbildning för vuxna och det fria bildningsarbetet

Personer som får tillfälligt skydd kan söka sig till den grundläggande utbildningen för vuxna och till utbildning inom det fria bildningsarbetet. En person kan ansöka om en studieplats och ta emot en studieplats om hen uppfyller antagningskriterierna för utbildningen i fråga. De studerande antas till utbildningen på det sätt som utbildningsanordnaren eller läroanstaltens administratör bestämmer. Inom det fria bildningsarbetet är undervisningen i regel avgiftsbelagd. Studiesedelbidragen som är avsedda för sänkning av studerandeavgifterna inom det fria bildningsarbetet är begränsade till personer som har hemkommun i Finland.

Utbildningar i finska/svenska för personer över 17 år och vuxna kan i utbildningssystemet genomföras av läroanstalter för fritt bildningsarbete. I princip är utbildningen avgiftsbelagd för den studerande, om det inte har utarbetats en integrationsplan för personen i vilken utbildningen i fråga har godkänts.

2.7.2 Gymnasieutbildning och yrkesutbildning

Rätten att söka sig till yrkesutbildning och gymnasieutbildning är också fri. Personer som får tillfälligt skydd kan alltså fritt söka sig till yrkesutbildning och gymnasieutbildning under samma förutsättningar som finska medborgare. Ett undantag från detta är utbildning som förbereder invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål för gymnasiestudier (LUVA), om vars förutsättningar för antagning som studerande föreskrivs särskilt. Ordandet av LUVA-utbildningen upphör 31.7.2022, varefter utbildningen i fråga kombineras med den nya utbildningen som förbereder för examensutbildning (HUX). Motsvarande särskilda förutsättningar har inte föreskrivits för antagning av studerande till HUX-utbildningen.

Yrkesutbildning kan också ordnas på en arbetsplats i samband med praktiska arbetsuppgifter i form av utbildning som grundar sig på utbildningsavtal eller läroavtalsutbildning. I utbildning som grundar sig på utbildningsavtal skaffar den studerande sig kunskaper på arbetsplatsen i samband med praktiska arbetsuppgifter, men står inte i anställningsförhållande. Läroavtalsutbildningen baserar sig å sin sida på ett skriftligt arbetsavtal för viss tid mellan en studerande som fyllt 15 år och arbetsgivaren. Om en person som får tillfälligt skydd söker sig till yrkesutbildning, kan hen också genomföra den som utbildning som grundar sig på ett utbildningsavtal eller ett läroavtal, om villkoren för dessa former av utbildning i övrigt uppfylls.

Undervisningen inom gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen är i huvudsak avgiftsfri. Inom gymnasieutbildningen kan dock skäliga avgifter tas ut för undervisning som ordnas på något annat undervisningsspråk än finska, svenska, samiska, romani eller teckenspråk. Den yrkesinriktade grundexamensutbildningen är avgiftsfri, men inom utbildningen för yrkesexamen och specialyrkesexamen samt inom den så kallade övriga yrkesutbildningen kan utbildningsanordnaren ta ut en skälig studieavgift av den studerande. I

gymnasieutbildning för unga och utbildning för grundexamen på heltid har den studerande rätt till avgiftsfria måltider de dagar då den studerandes personliga kompetensutvecklingsplan förutsätter att den studerande är närvarande på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar.

De läromedel, arbetsredskap, -dräkter och -medel som undervisningen förutsätter är avgiftsfria för läropliktiga studerande. Andra än läropliktiga studerande ska själva stå för kostnaderna för dessa ovan nämnda förnödenheter. Utbildningsanordnaren kan dock frivilligt erbjuda avgiftsfritt undervisningsmaterial även till andra än dem som enligt lag är berättigade till det.

Information om hur man söker sig till studierna finns till exempel på webbplatsen Studieinfo.fi eller på utbildningsanordnarens webbplats. Information och rådgivning om utbildning fås också från Navigatorerna, serviceställena med låg tröskel (ohjaamo.fi) samt på allmän nivå på webbplatsen infofinland.fi.

2.7.3 Högskoleutbildning

För högskolornas del sker ansökan om att bli antagen som studerande på normal väg antingen via högskolornas gemensamma ansökan eller genom separat antagning. För personer som tvingats flytta från Ukraina planeras som bäst separata rutter för att de ska kunna fortsätta sina högskolestudier i Finland. Utöver examensutbildningen är det möjligt att söka sig till den öppna högskoleutbildningen. Det är sannolikt att de som tvingats flytta från Ukraina i första hand söker sig till det engelskspråkiga utbudet vid de finländska högskolorna. Detta utbud är omfattande i Finland, med sammanlagt uppskattningsvis 500 engelskspråkiga utbildningsprogram.

Utbildning på främmande språk som leder till examen har läsårsavgifter för personer som kommer från länder utanför EU/EES och som har ett tillfälligt uppehållstillstånd i Finland. Högskolorna har möjlighet att genom olika stipendielösningar eller på annat sätt stödja ukrainska studerande med deras avgifter. Tillståndstypen för tillfälligt skydd (B) samt en ukrainsk studerandes medborgarskap (utanför EU-EES-länderna) gör att ukrainare är skyldiga att betala läsårsavgift.

Man kan fritt söka till högskolorna och alla högskolor kan ge mer information om studiemöjligheterna. I Finland finns nio Support Immigrants in to Higher Education in Finland (SIMHE)-högskolor (Jyväskylä universitet, Åbo universitet, Helsingfors universitet, Vasa universitet och Yrkeshögskolan Metropolia, Yrkeshögskolan Karelia, Yrkeshögskolan Savonia, Uleåborgs yrkeshögskola och Yrkeshögskolan Arcada) som har specialiserat sig på handledning av och rådgivning för personer med invandrarbakgrund.

2.7.4 Studiestöd

Andra än finska medborgares rätt till studiestöd för studier som bedrivs i Finland beror på uppehållstillståndet. Enligt lagen om studiestöd kan en utlänning som är stadigvarande

bosatt i Finland och vars vistelsegrund är en annan än studier beviljas studiestöd, om hen har beviljats kontinuerligt (A) eller permanent (P) uppehållstillstånd enligt utlänningslagen eller EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta (P-EU). Om en utlänning får uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd, är grunden för hens vistelse i Finland någon annan än studier. En studerande som får tillfälligt skydd beviljas dock tillfälligt (B) uppehållstillstånd, så hen är inte berättigad till studiestöd.

Berättigad till stöd för skolresor enligt lagen om stöd för skolresor är en i Finland bosatt studerande som studerar i Finland på heltid. Med en i Finland bosatt person avses en person som har hemkommun i Finland enligt lagen om hemkommun. Den som får tillfälligt uppehållstillstånd har inte hemkommun i Finland, så hen har inte heller rätt till stöd för skolresor. Mer information om studiestödet finns på FPA:s webbplats.

2.8 Barn som får tillfälligt skydd

Enligt 5 § i mottagningslagen ska man då denna lag tillämpas på en person som är yngre än 18 år fästa särskild uppmärksamhet vid barnets bästa samt vid faktorer som hänför sig till barnets utveckling och hälsa. Vid bedömningen av barnets bästa ska bestämmelserna om bedömning av barnets bästa i barnskyddslagen beaktas. När de åtgärder som föreskrivs i mottagningslagen genomförs ska barnets önskemål och åsikter utredas och beaktas på det sätt som barnets ålder och utvecklingsnivå förutsätter. Endast i sådana fall där utredningen skulle äventyra barnets hälsa eller utveckling eller det i övrigt är uppenbart onödigt behöver barnets åsikt inte utredas. Ett barn som fyllt 12 år ska ges tillfälle att i enlighet med 34 § i förvaltningslagen bli hört i ett ärende som gäller barnet självt. Ärenden som gäller barn ska behandlas skyndsamt. Barn som får tillfälligt skydd har i huvudsak rätt till samma mottagningstjänster som vuxna (se ovan): i denna punkt specificeras därför endast tjänster som uttryckligen gäller barn.

2.8.1 Barn utan vårdnadshavare

Bestämmelser om inkvartering av barn som får tillfälligt skydd och som anlant till Finland utan vårdnadshavare finns i 17 § i mottagningslagen. Barnet inkvarteras i ett grupphem, i en enhet för stödboende (minst 16 år fyllda) eller någon annan inkvartering som är avsedd för barn. Av grundad anledning kan barnet också bo tillsammans med släktingar på en förläggning för vuxna och familjer. Enligt 18 § 2 mom. i mottagningslagen kan ett barn utan vårdnadshavare under de förutsättningar som anges i lagen även bo i enskild inkvartering. Föreståndaren för en förläggning beslutar om förflyttning av ett barn utan vårdnadshavare till enskild inkvartering efter att ha hört barnet och dess företrädare samt förläggnings socialarbetare. Förläggningsmeddelarna meddelar uppgifterna och sänder de utredningar som lagen förutsätter till det organ som ansvarar för socialvården i kommunen på boningsorten.

I 5 kap. i mottagningslagen föreskrivs om företrädande av barn utan vårdnadshavare. För en person som får tillfälligt skydd förordnas utan dröjsmål en företrädare, om barnet vistas i Finland utan vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare. Ansökan om förordnande av företrädare görs av den förläggning eller flyktingsluss där barnet har registrerats som

klient. Innan ansökan görs ska barnet höras på ovan nämnda sätt (5 § 2 mom.).
Föreståndaren för förläggningen eller flyktinglussen för vårdnadshavarens talan i ärenden som gäller barnets person och förmögenhet tills en företrädare har utsetts för barnet.

Ett barn utan vårdnadshavare beviljas brukspenning i stället för mottagningspenning, om förläggningen ordnar fullt uppehälle för barnet.

2.8.2 Småbarnspedagogik

Enligt 6 § i lagen om småbarnspedagogik åligger det kommunen att ordna småbarnspedagogik för ett barn vars hemkommun kommunen i fråga är enligt lagen om hemkommun. Dessutom ska kommunen ordna småbarnspedagogik för ett barn som bor i kommunen på grund av vårdnadshavarnas arbete, studier, sjukdom eller motsvarande orsaker, även om barnet inte har hemkommun i Finland eller barnets hemkommun enligt lagen om hemkommun är en annan kommun. I brådskande fall eller då omständigheterna annars förutsätter det ska kommunen se till att småbarnspedagogik ordnas även för andra barn som vistas i kommunen än kommunens invånare. Kommunen kan ordna småbarnspedagogik för ett barn som bor i en annan kommun också i andra fall än de som avses i 1–3 mom.

I princip fastställs ingen hemkommun för personer som får tillfälligt skydd, så kommunen är inte skyldig att ordna småbarnspedagogik för alla barn som får tillfälligt skydd. Kommunen ska dock ordna småbarnspedagogik för barn som får tillfälligt skydd till exempel om barnets vårdnadshavare arbetar eller studerar. Småbarnspedagogik kan ordnas för barn som får tillfälligt skydd också om den bedöms stödja barnets välbefinnande och inlärning.

2.8.3 Läroplikt samt grundläggande utbildning och förskoleundervisning

Enligt tillämpningsområdet för läropliktslagen är barn som är stadigvarande bosatta i Finland läropliktiga. Ett barn anses vara stadigvarande bosatt i Finland, om barnet har en i lagen om hemkommun avsedd hemkommun. Enligt 4 § i lagen om grundläggande utbildning är kommunen skyldig att ordna grundläggande utbildning för sådana i 26 § 1 mom. avsedda barn i läropliktsåldern som bor inom kommunens område samt förskoleundervisning året innan läroplikten börjar. Personer som får tillfälligt skydd är inte läropliktiga, eftersom de inte har någon hemkommun enligt lagen om hemkommun. För personer som får tillfälligt skydd ska det dock ordnas en sådan möjlighet att delta i grundläggande utbildning och förskoleundervisning som lagen om grundläggande utbildning förutsätter på samma sätt som för asylsökande barn i läropliktsåldern.

Eftersom barn som får tillfälligt skydd inte är läropliktiga, gäller de i 4 § i läropliktslagen föreskrivna alternativen att fullgöra läroplikten efter skyldigheten att fullgöra den grundläggande utbildningen inte dem. Enligt artikel 14 i direktivet om tillfälligt skydd ska medlemsstaterna dock ge personer under 18 år som får tillfälligt skydd möjlighet att söka sig till utbildningssystemet på samma villkor som den mottagande medlemsstatens

medborgare. Ansökan till utbildningar efter den grundläggande utbildningen behandlas närmare i punkten om studier i denna promemoria.

2.8.4 Barnskydd och social- och hälsovårdstjänster för barn

De som är anställda vid en förläggning är med stöd av 25 § i barnskyddslagen skyldiga att utan dröjsmål underrätta det organ som ansvarar för socialvården i kommunen, om de i sin uppgift har fått kännedom om ett barn vars behov av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller eget beteende förutsätter att behovet av barnskydd utreds. Enligt 26 § i barnskyddslagen inleds ett barnskyddsärende på ansökan eller när en socialarbetare eller någon annan anställd inom barnskyddet på något annat sätt har fått kännedom om ett barn som eventuellt är i behov av barnskydd. När ett barnskyddsärende har inletts ska socialarbetaren eller någon annan anställd inom barnskyddet omedelbart bedöma barnets eventuella brådskande behov av barnskydd. Dessutom ska en bedömning av servicebehovet enligt 36 § i socialvårdslagen göras, om det inte är uppenbart onödigt att göra en bedömning. I samband med bedömningen av servicebehovet utreds behovet av barnskydd, om inte ärendet tydligt är av sådan natur att stödåtgärder inom barnskyddet inte behövs. När ett asylsökande barn har konstaterats ha behov av barnskydd har barnet rätt till service enligt barnskyddslagen. Vid bedömningen av behovet av barnskydd bedöms om de tjänster som förläggningen ordnar är tillräckliga. Enligt 7 § 2 mom. i mottagningslagen har kommunen rätt att fakturera Migrationsverket för kostnaderna för barnskyddstjänsterna. I praktiken fakturerar kommunen den förläggning där den asylsökande har registrerats som klient.

Barn som får tillfälligt skydd kan normalt använda elevhälsotjänster som ordnas i samband med grundläggande utbildning och förskoleundervisning. Skolhälsovården är en fast del av skolans verksamhet och hör till kommunernas organiseringsansvar. Skolhälsovården är förebyggande verksamhet och vården av sjukdomar hör inte till skolhälsovården. Om barnet av någon anledning inte deltar i grund- och förskoleundervisningen, ansvarar förläggningen för hälso- och sjukvårdstjänsterna.

3 Att ansöka om internationellt skydd

En del av de som tvingats lämna Ukraina hann ansöka om asyl innan direktivet om tillfälligt skydd aktiverades eller så har de lämnat in en asylansökan efter att direktivet trädde i kraft. Migrationsverket informerar dem om möjligheten att söka tillfälligt skydd. En person som tidigare ansökt om asyl och som hör till målgruppen för tillfälligt skydd kan lämna in en ansökan om tillfälligt skydd till polisen eller gränsmyndigheten. Personer som hör till målgruppen för tillfälligt skydd och som har ansökt om asyl i det skede då direktivet om tillfälligt skydd hade aktiverats, men då ansökningarna om tillfälligt skydd inte kunde registreras i Finland, kan aktivera ansökan om tillfälligt skydd med en blankett. Behandlingen av asylansökan skjuts upp under tiden för tillfälligt skydd.

När ett uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd upphör för en person som fått tillfälligt skydd och även ansökt om asyl, frågar Migrationsverket skriftligen om personen vill att behandlingen av asylansökan ska fortsätta. Om personen meddelar att hen vill att asylansökan ska behandlas, behandlar Migrationsverket ansökan enligt den normala asylutredningen. Om personen inte vill fortsätta behandlingen eller inte svarar på Migrationsverkets brev senast på den utsatta dagen, fattar Migrationsverket beslut om att asylansökan avskrivs. Avskrivningsbeslutet kan inte överklagas. Migrationsverket fattar beslut om att en asylansökan avskrivs också om den som beviljats tillfälligt skydd återkallar sin asylansökan eller om Migrationsverket får kännedom om att hen har avlägsnat sig från Finland.

En asylansökan av en person som får tillfälligt skydd kan behandlas under den tid det tillfälliga skyddet varar, om det finns grundad anledning till det. Migrationsverket behandlar asylansökan också om ett ärende som gäller avlägsnande ur landet av en person som får tillfälligt skydd och dessutom ansökt om asyl blir anhängigt.

4 Att ansöka om uppehållstillstånd

4.1 Allmänna förutsättningar och ansökan om uppehållstillstånd

De som tvingats lämna Ukraina kan, om de så önskar, också ansöka om annat uppehållstillstånd oberoende av om de också ansökt om tillfälligt skydd. Erhållandet av tillfälligt skydd påverkar inte beviljandet av andra uppehållstillstånd, med undantag av uppehållstillstånd för studerande som för närvarande inte kan beviljas en person som får tillfälligt skydd (2 § 2 mom. 1 punkten i studerande- och forskarlagen). Det är dock även möjligt att studera med ett uppehållstillstånd som beviljats på grund av tillfälligt skydd. I fråga om övriga uppehållstillstånd ska sökanden uppfylla de normala allmänna och tillstånds- eller grundspecifika villkoren för beviljande av tillstånd. För närvarande finns det inga väsentliga avvikelser från det normala förfarandet på grund av situationen i Ukraina. Övriga ansökningar om uppehållstillstånd är avgiftsbelagda och för att de ska beviljas krävs i regel ett giltigt resedokument. Mer information om ansökan om andra uppehållstillstånd finns på Migrationsverkets webbplats.

Den som fått uppehållstillstånd på grund av arbete eller studier får på begäran en hemkommun, om uppehållstillståndet till sin karaktär är kontinuerligt eller permanent. Om en person däremot har fått ett tillfälligt uppehållstillstånd som berättigar till minst ett års vistelse, kan hen få en hemkommun, om hen dessutom med beaktande av omständigheterna som helhet har för avsikt att stadigvarande bosätta sig i Finland. Som bevis på stadigvarande boende kan personen till exempel lägga fram en utredning om arbete eller studier som pågår i minst två år.

4.2 Uppehållstillstånd för arbetstagare

En tredjelandsmedborgare kan ansöka om uppehållstillstånd på grund av arbete, om hen har en arbetsgivare och ett arbetsavtal. Beroende på arbetet kan det bli fråga om

uppehållstillstånd för arbetstagare eller annat uppehållstillstånd för förvärvsarbete. Upphållstillståndet kan sökas i Finland och om villkoren uppfylls kan tillstånd beviljas. I uppehållstillståndet för arbetstagare ingår en prövning av tillgången, dvs. arbetsgivaren ska utreda om det inom rimlig tid finns tillgång till arbetskraft för uppgiften i fråga från Finland eller EU/EES-området. Mer information om ansökan om uppehållstillstånd för arbetstagare finns på Migrationsverkets webbplats.

Upphållstillstånd beviljas tillfälligt (B) för tillfälligt arbete och kontinuerligt (A) på grundval av ett anställningsförhållande som varar i minst två år eller tills vidare. Efter att man har vistats fyra år med kontinuerligt uppehållstillstånd är det möjligt att få permanent uppehållstillstånd. Största delen av uppehållstillstånden för arbetstagare beviljas kontinuerligt. Tillståndet beviljas tillfälligt till exempel om delbeslutet är för ett tillfälligt arbete eller om det är fråga om ett arbete som är anspråkslöst och arbetsavtalet är mycket kort eller av tillfällig natur. Även i vissa situationer enligt 77 § i utlänningslagen är tillståndet tillfälligt.

Upphållstillstånd som grundar sig på tillfälligt skydd berättigar till arbete. I praktiken kan personer som hör till målgruppen för tillfälligt skydd och som har en arbetsplats först ansöka om tillfälligt skydd och senare om de så önskar ansöka om uppehållstillstånd för arbetstagare eller annat uppehållstillstånd på grund av arbete.

Upphållstillstånd för arbetstagare eller annat uppehållstillstånd på grund av arbete medför alltså inte automatiskt rätt till social trygghet och utnyttjande av den kommunala hälso- och sjukvården om personen inte har en hemkommun, utan rätten ska sökas separat hos FPA. Med stöd av EU:s invandringsdirektiv jämställs arbetstagare (inkl. säsongsarbetare) i regel i fråga om hälso- och sjukvårdstjänster med invånare i hemkommunen (folkhälsolagen 14 §, lagen om specialiserad sjukvård 3 §). För att rätten ska kunna realiserars krävs att rätten till vård har utretts av FPA (16 § i gränslagen) och att personen har fått ett intyg över rätten till vårdförmåner i Finland. Förutom personens egen ansökan kan även den offentliga hälso- och sjukvården be FPA utreda personens rätt. Den utvidgade rätten gäller endast anställda och inte familjemedlemmar, inklusive barn, som kommit med dem. Rätten till många av FPA:s bosättningsbaserade förmåner uppkommer om lönen för arbetet är minst 741,75 euro i månaden. Allt arbete i Finland är arbetspensions- och olycksfallsförsäkrat.

4.3 Vistelse som grundar sig på säsongsarbete

Bestämmelser om säsongsarbete finns i lagen om säsongsarbete. Med säsongsarbete avses arbete inom jordbruk och turism som utförs under vissa årtider. Säsongsarbetet kan pågå högst nio månader under en tolv månadersperiod. Säsongsarbeten enligt lagen om säsongsarbete är till exempel arbeten inom jordbruks- och trädgårdsbranschen, skogsvårdsarbeten och arbeten inom turismbranschen. Lagen om säsongsarbete tillämpas också på hyrt arbete. För plockning av skogsbär behövs inget tillstånd för säsongsarbete, om plockningen pågår mindre än tre månader och plockningen inte görs i ett anställningsförhållande. Om plockningen sker i ett anställningsförhållande ska personen

ansöka om uppehållstillstånd för arbetstagare (TTOL). Plockning av skogsbär omfattas inte av tillämpningsområdet för lagen om säsongarbete, så tillstånd som berättigar till säsongarbete kan inte beviljas för plockning av skogsbär.

Det tillstånd som behövs för säsongarbete beror på hur länge arbetet varar. Personer från visumpfiktiga länder kan ansöka om visum för säsongarbete som varar i mindre än tre månader. Personer som kommer från ett visumfritt land (såsom Ukraina med biometriskt pass) kan ansöka om intyg över säsongarbete hos Migrationsverket. Man kan också ansöka om intyg över säsongarbete i Finland. Med ett intyg över säsongarbete visar en person sin rätt att arbeta för den arbetsgivare som antecknats på intyget och som en person som vistas visumfritt i landet i princip inte har. Ett intyg över säsongarbete förlänger inte tiden för visumfri vistelse i Finland och rätten att arbeta med ett intyg över säsongarbete upphör när intyget upphör eller när den visumfria vistelsen upphör.

Om arbetet varar över tre månader, förutsätter arbetet ett uppehållstillstånd för säsongarbete som söks hos Migrationsverket från utlandet. Det första uppehållstillståndet för säsongarbete kan inte sökas i Finland, utom om personen har ett giltigt visum för säsongarbete eller ett intyg över säsongarbete och personen har för avsikt att fortsätta arbeta i säsongarbete efter detta. Om säsongarbetet varar längre än sex månader, innehåller beslutet om uppehållstillstånd också arbets- och näringsbyråns delbeslut. Längden på uppehållstillståndet för säsongarbete bestäms av anställningsförhållandets längd. Ett uppehållstillstånd för säsongarbete är ett tillfälligt uppehållstillstånd och på basis av det fastställs i princip ingen hemkommun. En familjemedlem till en person som vistas i Finland med uppehållstillstånd för säsongarbete kan inte få uppehållstillstånd i Finland på grund av familjeband.

Liksom arbetstagarens uppehållstillstånd medför inte heller tillståndet för säsongarbete automatiskt rätt till social trygghet och kommunal hälso- och sjukvård, utan rätten ska på samma sätt sökas separat hos FPA.

Upphållstillstånd som grundar sig på tillfälligt skydd berättigar till arbete. I praktiken lönar det sig för personer som hör till målgruppen för tillfälligt skydd och som vill sysselsättas i säsongarbete att ansöka om tillfälligt skydd, om de inte har för avsikt att vistas i Finland endast under den tid säsongarbetet pågår.

5 Vistelse utan uppehållstillstånd

5.1 Vistelse visumfritt eller utan uppehållsrätt

Innehavare av ukrainska biometriska pass får resa in i Schengenområdet utan visum och kan vistas i området i 90 dagar. Personen ska vid behov ansöka om uppehållstillstånd hos Migrationsverket inom de 90 visumfria dagarna. Vid övergången till Schengenområdet vid gränsen till Ukraina har EU-ländernas myndigheter inte krävt ett giltigt resedokument, så även till Finland har via den inre gränsen anlät personer som inte har giltig uppehållsrätt i landet, om de inte har ansökt om asyl eller tillfälligt skydd i Finland. En del av ukrainarna har

ett s.k. nationellt pass (Domestic Passport) eller ett gammalt pass (inte biometriska uppgifter) som inte heller berättigar till visumfri vistelse i landet.

I fråga om personer som tvingats lämna Ukraina kan man från fall till fall använda en humanitär grund för inresa enligt Schengens gränskodex och vid behov även bevilja visum för att passera gränsen vid den yttre gränsen (vid östgränsen vid ankomsten till landet). I praktiken konkretiseras ett eventuellt behov av visum redan före ankomsten till gränsen och ett eventuellt visum beviljas av ambassaden. Vid ansökan om tillfälligt skydd finns det inget behov av att bevilja visum i samband med gränsöverskridningen.

Finland använder sig endast av Schengenvisum, som enligt viseringskodexen för Schengen (förordning EG810/2009 och därmed direkt tillämplig lagstiftning) förutsätter att det s.k. returvillkoret uppfylls. Om en person som får skydd enligt direktivet om tillfälligt skydd är visumpliktig, ska hen ansöka om uppehållstillstånd eftersom Finland inte har ett sådant visum som skulle kunna beviljas för detta ändamål.

5.2 *Arbete utan uppehållstillstånd*

I 79 § i utlänningslagen föreskrivs om rätten att arbeta utan uppehållstillstånd under den tid visumfriheten eller visumet är i kraft. Rätten gäller endast i vissa, i lag noggrant avgränsade yrken och situationer och endast under den tid visumet eller visumfriheten gäller. Om arbetet varar längre ska man söka uppehållstillstånd på grund av arbete. Utan giltigt uppehållsrätt eller uppehållstillstånd får man inte arbeta i Finland.

5.3 **Rätt till tjänster och förmåner som kommunerna och staten tillhandahåller utan uppehållstillstånd**

5.3.1 Social- och hälsovårdstjänster

Även personer som vistas i Finland utan uppehållstillstånd eller uppehållsrätt har rätt till brådskande hälso- och sjukvårdstjänster som kommunen eller sjukvårdsdistriktet ansvarar för att ordna. Personen befinner sig i motsvarande situation som en papperslös, varvid rätten att få hälso- och sjukvårdstjänster endast omfattar brådskande vård (THL 50 §). Med brådskande vård avses: omedelbar bedömning och vård som krävs vid akut insjuknande, skada, förlossning, försämrad kronisk sjukdom eller nedsatt funktionsförmåga. I dessa fall kan inledandet av behandlingen inte fördröjas utan att sjukdomen förvärras eller skadan försvåras. Dessutom ska brådskande mun- och tandvård, mentalvård, missbrukarvård och psykosocialt stöd erbjudas.

Om en person som vistas i Finland utan uppehållstillstånd eller uppehållsrätt behöver nödvändig brådskande hjälp, ska hen i första hand hänvisas till den myndighet som ansvarar för socialvården i kommunen för att stödbehovet ska bedömas. I 12 § i socialvårdslagen föreskrivs om rätten till brådskande socialvård för varje person som vistas i kommunen. Alla som vistas i en kommun har rätt att i brådskande fall få socialservice som baserar sig på personens individuella behov, så att hens rätt till nödvändig omsorg och försörjning inte äventyras. Brådskande socialservice enligt socialvårdslagen söks hos vistelsekommunen. FPA

beviljar akut stöd för livsmedel och nödvändiga receptbelagda läkemedel från det grundläggande utkomststödet för att säkerställa åtminstone nödvändigt ekonomiskt stöd om personen inte kan trygga sin försörjning på annat sätt. FPA hänvisar bedömningen av behovet av tillfällig inkvartering till kommunen. Kommunen bedömer också behovet av eventuella social- och hälsovårdstjänster.

I regel ansvarar personen själv för alla hälso- och sjukvårdskostnader. Staten har sekundärt ersättningsansvar i fråga om den överskridande delen enligt klientavgiftslagen, om kostnaderna inte kan drivas in (20 § 3 mom. i gränslagen). Ersättning söks hos FPA. För socialvårdens del stannar kostnaderna hos kommunen.

5.3.2 Grundläggande utbildning och förskoleundervisning, småbarnspedagogik

När det gäller personer som vistas i landet visumfritt, dvs. lagligt men i en liknande ställning som turister, anses ett barn i princip inte bo i området och därför ordnas inte grundläggande utbildning, förskoleundervisning eller småbarnspedagogik för barnet. Om barnet dock i praktiken vistas inom kommunens område oberoende av uppehållsrätten, kan kommunen dock ordna småbarnspedagogik enligt övervägande av situationen, med beaktande av barnets bästa. Kortvarig vistelse på kommunens område kan inte betraktas som boende som ger upphov till en skyldighet, även om lagen om grundläggande utbildning inte förutsätter att barnets boende i kommunen är stadigvarande. Det kan dock vara svårt att på förhand bedöma vistelsens längd. Frågan ska bedömas från fall till fall i kommunen och avgöras i enlighet med barnets bästa. I första hand ska man sträva efter att hänvisa personen till tillfälligt skydd.

Om en 6–15-årig eller någon annan läropliktig, till hemkommunsersättning berättigande elev som får förskoleundervisning och grundläggande utbildning inte har hemkommun i Finland enligt lagen om hemkommun, är staten skyldig att betala hemkommunsersättning till utbildningsanordnaren. En anordnare av småbarnspedagogik kan enligt behovsprövning ordna småbarnspedagogik för barn som vistas i Finland utan uppehållsrätt.

6 Ytterligare information

På inrikesministeriets webbplats: [Inrikesförvaltningens åtgärder i samband med krisen i Ukraina \(intermin.fi\)](#)

På Migrationsverkets webbplats:

[Svar på vanliga frågor om Rysslands attack mot Ukraina | Migrationsverket \(migri.fi\)](#)

[Tillfälligt skydd | Migrationsverket \(migri.fi\)](#)

[Upphållstillstånd | Migrationsverket \(migri.fi\)](#)

På arbets- och näringsministeriets webbplats:

[Rysslands invasion av Ukraina – arbets- och näringsministeriet \(tem.fi\)](#)

Sisäministeriö Inrikesministeriet

[Usein kysyttyä Ukrainasta saapuvien palveluista – kotoutumisen osaamiskeskus, työ- ja elinkeinoministeriö \(kotoutuminen.fi\)](#)

[Information till integrationsaktörer om situationen i Ukraina – kompetenscentret för integration av invandrare, arbets- och näringsministeriet \(kotoutuminen.fi\)](#)

På undervisnings- och kulturministeriets webbplats: [Rysslands invasion av Ukraina och dess konsekvenser för undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde - UKM - Undervisnings- och kulturministeriet](#)

På statsrådets webbplats: [Rysslands invasion av Ukraina \(valtioneuvosto.fi\)](#)

På utrikesministeriets webbplats: [Rysslands attack mot Ukraina - Utrikesministeriet \(um.fi\)](#)

Från social- och hälsovårdsministeriets kommuninfo: [Social- och hälsovårdstjänster för personer från Ukraina](#)

På FPA:s webbplats: [Information om hur kriget i Ukraina påverkar förmånerna från FPA - fpa.fi](#)

Polisens kontaktuppgifter för personer som ansöker om uppehållstillstånd med stöd av tillfälligt skydd och för asylsökande: [Polisens kontaktuppgifter för asylsökande - Polisen](#)

På Gränsbevakningsväsendets webbplats: [Konsekvenserna av kriget i Ukraina för inresor i landet | Gränsbevakningsväsendet](#)